

ДОБРОГО РАНКУ УКРАЇНО!

Фотографії Івана ФУШТЕЯ.

Василя ДЖИЧКИ, Сергія БОРТОВА
та Юліана ЯКОВИНИ.

НА ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ РЕФЕРЕНДУМІ
НА ЗАПИТАННЯ «ЧИ ПІДТВЕРДЖУЄТЕ
ВИ АКТ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖ-
НОСТІ УКРАЇНИ!» ВІДПОВІМО
«ТАК, ПІДТВЕРДЖУЮ»

**Сьогодні — День
виборів Президента
України.**

ПЕДАГОГ

*Читайтеся, брати мої,
думайте, читайте...*

М. Шевченку

ПРИКАРПАТТЯ

20 (107) 1 грудня 1991 року

Газета Івано-Франківського педагогічного інституту імені В. Стефаника

Ціна 10 коп.

* *
*

Неначе врода України,
Червоне полум'я калини
В осіннім лузі зацвіло,
Красою душу обпекло.

Горить калина скраю поля.
Терпкі ягідки, як і доля
Моєї рідної землі,
Яку тоштали сяди злі.

А нині радість безбережна —
Моя Вкраїна незалежна!
І я беру з її долонь
Палкий калиновий вогонь.

Несу додому, до хатини
Бентежне полум'я калини.
І так приваблює воно,
Як волі й слави знамено.

Іван ПAVЛІХА,
вчитель,
м. Калуш.

До 150-річчя від дня народження М. П. Драгоманова

Подорож на Гуцульщину

На Гуцульщині перебував відомий український публіцист, історик, літературознавець, фольклорист, економіст, філософ, громадський діяч Михайло Драгоманов разом з видатним українським революціонером-демократом, прогресивним вченим, громадсько-політичним діячем Сергієм Подолинським, автором відомих праць з економічної історії й теорії України. Ці два видатні діячі бажали ближче познайомитись з гуцулами і запланували відвідати цей край. Своє побажання вони здійснили в 1875 році. На прохання свого знайомого письменника С. Витвицького, який проживав у Жаб'є (На Гуцульщині проживав тоді український письменник і етнограф Софрон Витвицький. Довгі роки він був священником у Жаб'є, а в 1861

році гуцули обрали його послом до крайового галицького сейму. Спостерігаючи життя гуцулів, знаючи їх побут і вивчаючи їх історію, він напи-

10 грудня у приміщенні громадсько-політичного центру відбудеться обласна науково-теоретична конференція, присвячена 150-річчю від дня народження видатного українського публіциста, історика, літературознавця, філософа і громадсько-політичного діяча Михайла ДРАГОМАНОВА.

сав «Нарис з історії Гуцульщини» та драматичні твори «Братня незгода» (1867), «Два голуби воду пили, а два колотили» (1863), а також публікував свої поезії в газетах «Слово», «Буко-

винська Зоря». Мав творчі зв'язки з Михайлом Драгомановим і Сергієм Подолинським, які гостили в нього в 1875 р., підтримував контакти з галицькими і буковинськими прогресивними письменниками, вів з ними постійне листування) Драгоманов М. і Подолинський С. в 1875 р. прибули до Станіслава, а звідси виїхали на Гуцульщину. М. Драгоманов у 1871 р. під час ваці встиг побувати в Галичині, ближче познайомитися з тамтешнім життям та зав'язав стосунки з передовою молоддю, зокрема з І. Франком, М. Павликом та іншими. Його манило на Гуцульщину і він пише у своїх спогадах «1875 рік і мій об'їзд Австрійської Русі»: «В кінці липня 1871 я виїхав у Галичину (Закінчення на 4-й стор.).»

Цей пам'ятний день

Відбулось зарахування слухачів у новостворену аспірантуру. На це свято прийшли аспіранти разом зі своїми керівниками професорами І. А. Климишином, Д. М. Фрейком, М. Г. Стельмаховичем, О. Ю. Карпенком.

Ректор інституту професор В. І. Кононенко зачитав наказ про зарахування слухачів в аспірантуру, побажав їм успіхів у науковій роботі, Віталій Іванович детально зупинився на певних організаційно-навчально-наукового плану слухачів, відповів на запитання аспірантів та їх керівників.

Орися КРИЛЮК,

завідуюча відділом аспірантури інституту.

ХАЙ ЩАСТИТЬ ВАМ, АСПІРАНТИ!

У вузі перебувала інспектор відділу наукових досліджень та аспірантури Міністерства освіти України Т. К. Полонська, вона надала практичну допомогу працівникам наукової частини та відділу новоствореної аспірантури. Ось що розповіла вона нашому кореспонденту.

— Провідні педвузи України не могли задовільнити потреби у наукових кадрах для педінститутів західного регіону. До недавнього часу доводилось чекати роками на дозвіл відкриття аспірантури у будь-якому вузі. Усі документи надходили у колишній Комітет по освіті та ВАК СРСР. І там вони могли лежати не один рік. Тільки зараз, в зв'язку з проголошенням державного суверенітету України, ці процеси можна прискорити.

З 1-го вересня відділи аспірантури відкриті в Івано-Франківському, Луцькому, Рівненському, Тернопільському педагогічних інститутах, Центральному інституті вдосконалення вчителів.

— Із вищесказаного вами можна зрозуміти, що найближчим часом на Україні буде своя аспірантура і ВАК?

— Безперечно. Міністерством підготовлено і надіслано в усі вузи України проект нашого ВАКУ та аспірантури. Думаю, що найближчим часом він буде затверджений. Це в свою чергу дасть можливість зменшити термін надходження і розгляду дисертацій. Буде надано більшу самостійність самим вузам вирішувати свої справи, пов'язані з науковими ступенями. І що суттєво, зараз знімається віковий ценз при поступленні на денне чи заочне відділи аспірантури.

— Тамаро Константиновичо, що ви скажете про наш перший набір слухачів в аспірантуру?

— По якійсь складу він хороший. Більшість слухачів — колишні випускники вашого вузу, які постунали по цільовому напрямленню із гарантійними листами. І я сподіваюсь, що вони з честю виправдають довіря і стануть хорошим науковим потенціалом інституту.

Розмову вів Мар'ян ГРИНЕР,

Розмова з проректором по науковій роботі, доктором історичних наук, професором, заслуженим працівником народної освіти України П. С. ФЕДОРЧАКОМ.

— Петре Степановичу, відкриття аспірантури в інституті важлива подія для його науковців і для тих, хто мріє займатися наукою. Що зумовило створення аспірантури?

— За п'ятдесят з лишнім років свого існування інститут перетворився у центр науки і підготовки освітніх кадрів. Він має сім факультетів, на яких тільки на стаціонарному відділенні майже чотири тисячі студентів оволодівають 26 спеціальностями. Випускники вузу працюють у школах області і за її межами, в різних галузях народного господарства. Нині у вищому навчальному закладі працює 15 докторів наук, професорів, які підготували багато кандидатів наук, а також 145 кандидатів наук, докторів. Є достатня матеріальна база для проведення науково-дослідної роботи, зокрема, проблемні залучаються дослідники магнітних плівок, напівпровідникових матеріалів і структур, створені спільно з Академією наук

КАДРИ ДЛЯ УКРАЇНИ

України, а також бібліотека, навчальні кабінети тощо. В інституті функціонує 28 кафедр. Науково-дослідний сектор вузу виконує важливі замовлення промислових підприємств Прикарпаття, України, а також різних республік. Наукові дослідження працівників вузу використовуються у різних галузях народного господарства. Щорічно науковці публікують понад 500 монографій, підручників, навчально-методичних посібників, статей. Далеко за межами України відомі імена докторів наук, професорів В. І. Кононенка, В. В. Грабовецького, І. А. Климишина, М. Д. Фрейка, М. Г. Стельмаховича та ін. Все це разом взяте і зумовило відкриття аспірантури.

Поки що слухачі аспірантури матимуть можливість навчатися на шести спеціальностях. Це — історія України, українська мова, російська мова, фізика твердого тіла, астрофізика і радіоастрономія, теорія та історія педагогіки.

Документи подавали 29 чоловік, серед них 8 викладачів і співробітників інституту, 10 вчителів і працівників народної освіти. Серед вступників 5 мали опубліковані наукові праці, 8 вже склали повністю або частково кандидатські екзамени.

Першими аспірантами стали асистент кафедри педагогіки і методики виховної роботи нашого вузу П. Дутчак, асистент кафедри історії і філософії інституту газу В. Педич, вчителька Івано-Франківської СШ № 19 В. Кучер, вчителька Івано-Франківського СПТУ № 13 О. Грещук, інженер-фізик виробничого об'єднання «Родон» І. Гнилиця, начальник обласного управління народної освіти Б. Томенчук, недавній випускник інституту Олег Жернокієв, Ганна Добровольська, всього 13 чоловік. Побажасмо їм усім творчих успіхів.

НОВЕ ПОПОВНЕННЯ

На знімку: аспіранти — вчителька СШ № 19 м. Івано-Франківська Валентина КУЧЕР, викладач Івано-Франківського СПТУ № 13 Оксана ГРЕЩУК, асистент кафедри світової

літератури ІФДП Ярослав МЕЛЬНИК, асистент кафедри історії і філософії ІФІНГУ Василь ПЕДИЧ.

Фото Юрія КУБИКА.

Наукова частина інформ

Готуйтесь до конкурсу!

Міністерство народної освіти України разом із мінвузом України оголосили конкурс на створення нового покоління підручників, навчальних посібників і програм відповідно до концепції національної школи республіки. До участі в конкурсі залучаються дослідники вчителі-практики, методисти, викладачі вузів, учені, письменники. Конкурс розраховано на 1991—1995 рр.

З метою більш широкого залучення і заохочення творчої інтелігенції до написання навчальних програм, підручників і посібників встановлено грошові премії у таких розмірах: за кращі навчальні програми для шкіл три премії: перша — 1500 крб; друга — 1000 крб; третя — 750 крб. За кращі підручники та навчальні посібники три премії: перша — 10.000

крб; друга — 7000 крб; третя — 4000 крб.

Строк подання заявок від авторів кро участь у конкурсі програм закінчується після двох місяців, а підручників і посібників — трьох місяців з дня оголошення в газеті «Освіта». Строк подання на конкурс рукописів підручників і навчальних посібників — 1 грудня 1993 рр.

Положенням про конкурс передбачено надання авторам шкільних підручників творчі відпустки тривалістю до 3-х місяців (із збереженням середньої заробітної плати за місцем основної роботи) для завершення роботи над рукописами.

Детальніше про умови конкурсу можна дізнатися в науковій частині інституту.

Самвидав стипендіатки

Вірші Олеси Милованої, тринадцятирічної дівчинки з міста Павлограда, друкували щотижневик «Семья», «Пионерская правда», місцеві газети. Коли Всесоюзне товариство книголюбів оголосило конкурс на кращу рукописну дитячу книжку, Олеся-школярка намалювала до своїх віршів ілюстрації і... виготовила книжечку, яка по-

сла друге місце. І це серед «видань» кількох тисяч юних авторів, обдарованих любов'ю до літератури і мистецтва.

Дніпропетровське обласне відділення дитячого фонду виплачує юній поетесі спеціальну стипендію.

«Телепресінформ».

У супрязі з наукою

Відкриття аспірантури в нашому інституті — подія великого наукового, педагогічного, культурно-освітнього, громадського значення. Цим започатковано новий, новий вищий етап не тільки в історії нашого вузу, але й у житті всіх освітян Прикарпаття. Крок мудрий і далекоглядний.

Нововідкрита аспірантура з її першими новобранцями репрезентує різні, до того ж надзвичайно актуальні наукові напрямки. Візьму хоч би найближчий мені профіль — педагогічний. Щоб подолати кризу, в якій нині опинилась наша педагогіка, треба перевести її на сучасні науково-педагогічні рейки.

Ми приступили до розбудови української національної школи. На практиці вже дещо зроблено. Але ж все це, як і визначення подальших перспектив у її становлення та розвитку, вимагає глибокого наукового осмислення, фундаментальної розробки, розгортання широкого науково-експериментальної роботи.

«Без науки — до всього короткі руки», — кажуть українці. І кому, як не своїм силам, молодим науковцям розв'язувати це почесне й нелегке завдання. Воно багатогранне, бо стосується, зокрема, виявлення таких важливих аспектів, як історія педагогіки України й освіти нашого краю, української родинної етнопедагогіки, українського школярства, педагогіки народознавства, порівняльної педагогіки підручничознавства, дитинознавства, предметних методик тощо. Варто відзначити, що всі, хто зарахований в аспірантуру за спеціальністю «Теорія та історія педагогіки», мають як ґрунтовну теоретичну підготовку, так і солідний стаж практичної роботи в школі. Отже, є всі підстави очікувати добрих результатів у їхніх науково-творчих пошуках.

Тож щастя вам у науці та житті, наші перші аспіранти! Високого вам творчого злету на благо нашого народу й незалежної Української держави!

Мирослав СТЕЛЬМАХОВИЧ,
професор, декан педагогічного факультету.

Реалізація

Нарешті згадали
й про студентів.
Але не про всіх

Відбувся розиграш талонів, що дають право на покупку гостродифіцитних електротоварів. Він проводився студентським профкомом з фондів, виділених міськвиконкомом. А вони виявились досить незначними. Справа в тому, що рішенням пана Ляховича І. В., завідувачого торговельним відділом міськвиконкому, електротовари були виділені тільки на окремі категорії студентів: воїнів-інтернаціоналістів, сиріт, жителів Чорнобильської зони та сімейних. З яких міркувань місцева влада залишила близько чотирьох тисяч майбутніх педагогів без можливості стати власниками прасок, міксерів, пральних та швейних машин, кавомолок та холодильників — важко здогадатись. Інакше, як дискримінацією прав студентства таку ситуацію назвати не можна.

Що ж стосується безпосередньо самого розиграшу, то навіть та незначна частка «щасливців», які стали власниками заповітних вииграшів, була розчарована вже наступного дня. Як повідомили в студентському профкомі, посилюючись на інформацію, отриману в міськвиконкомі, — можливість отримати виграні товари буде надана аж ніяк не скоріше 1992 року. Якими тоді будуть ціни на електротовари — можна тільки уявити, тим більше, якщо врахувати, що на початок наступного року планується лібералізація цін (вільне ціноутворення).

Тарас ГЛЯНЦЕВ,

студент 4-го курсу історичного факультету.

Відбулася позачергова профспілково-студентська конференція. Виявляється, що профспілки терміново «згадали», що їх прямиї обов'язок — боротись за підвищення життєвого рівня своїх членів.

Головним на порядку денному конференції було питання «Про соціально-економічне становище студентів в умовах економічної кризи».

Голова студентського профкому Петро Хмельовський, проінформував присутніх про складне становище студентів у нашому суспільстві. Потім прочитав вимоги, підтримані студентами, які запропонував надіслати Верховній Раді України, Кабінету Міністрів та іншим державним структурам.

Ось вони: довести розмір стипендії до мінімального прожиткового рівня індексації; надати можливість студентам брати позику в банку на пільгових умовах; надати право профкому адміністрації встановлювати самим

ЗАХИСТИТИ
ІНТЕРЕСИ
КОЛЕКТИВУ

плату за гуртожиток; надати можливість пільгового проїзду в усіх видах транспорту; нарахувати кошти з соціального страхування на студентські стипендії.

Після обговорення і затвердження цих вимог було заслухано інформацію члена профкому Петра Сулими про розподіл дефіцитних товарів (точніше, розподіл права на їх купівлю), вибори делегатів на обласну профспілкову конференцію.

Наприкінці головуючий порушив питання про страйк на випадок невиконання висунутих вимог.

Питання про страйком. Це, як виявилось, і стало основним питанням конференції. Тих, кого ще не мучила думка про їжу, кіно, КВК чи рідне ліжко (а таких було зовсім не багато), такий різкий поворот у ході конференції схвилював. Адже це архіважливе питання не було внесено навіть в порядок денний. Та «аргументи шлунку» перемогли і тут. Заплановані результати конференції втілено в життя: конференція оголосила профкомом страйкомом. Це ігноруючи той факт, що страйковий комітет студентів існує, саме він організував страйк в жовтні минулого року під час голодівки в Києві.

Аналізуючи висунуті вимоги, приходиш до висновку, що правий був Вслодимир Ульянов, коли твердив, що економічні страйки є першим етапом боротьби знедолених.

Віталій КОДРЯ,

студент 4-го курсу художньо-графічного факультету.

Працювали
і вчилися

Цікаво проходила педагогічна практика у студентів групи ППД-28. За час, проведений разом в дитячих яслах-садку №3, дівчата здружилися, їх колектив переріс у справжню педагогічну сім'ю.

На знімку: старший викладач кафедри психології і педагогіки (дошкільної) Зіновія Карпенко у «сімейному» колі підбиває підсумки педагогічної практики.

Фото Юрія КУБИКА.

У мальовничому куточку Карпат — Яремчі розкинулось ціле дитяче містечко. На початку кожного літа воно розцвітає і дзвенить дитячими голосами та веселим сміхом. Саме тут, неподалік від бистрини кришталево-крижаного Прута, розташований дитячий оздоровчий табір «Камінь Довбуша» виробничого об'єднання «Карпати».

Тут проходив педагогічну практику я зі своїми друзями і колегами, студентами історичного факультету Світланою Марценюк та Олесем Волинським, студентами фізико-математичного факультету — Наталею Волинською, Ігорем Шпиркою, Танею Федоровою, Мирославом Стефанишиним, а також з представниками худграфу — Ігорем Федівим та Володею Гривинським, студентом музпеду — Володею Шепетюю. З величезною приємністю згадую дні, проведені в таборі. Наш педагогічний колектив виявився напролюд згуртованим, енергійним, веселим, по-справжньому дружним, коли загальновідомий девіз «один за всіх і всі за одного» автоматично стає потребою всіх і кожного.

А хіба можна забути своє перебування на справжній сцені перед хоч і не дуже вимогливими, але досить уважними глядачами, а особливо той неповторний трепет душі, коли весь зал підхоплював слова розпочатої тобою пісні. Здавалось, що стіни залу не витримують загального пориву молодих голосів.

Залишаться в пам'яті і врочисте відкриття табірної зміни з освяченням і підняттям національного прапора, і Свято казки, і Малі Олімпійські ігри, і, звичайно, справжнісіньке «Поле чудес», з найсправжнішими призами і суперпризом, і з його ведучим — вожаком першого загону Олесем Івановичем, який був не тільки не гіршим Владислава Листьева, а навіть кращим, бо свій, рідніший та й веселіший набагато.

Коли починаєш згадувати ці бурхливі літні дні, то стає навіть трохи сумно, що все це вже позаду, вже воно не повториться, бо, як казали древні, двічі в одну ріку ввійти не можливо.

Можна було б на оцій оптимістично-

журливій ноті і закінчити свою невеличку оповідь-спогад про минуле літо, але... Оце «але» є тим каменем спотикання, який здатен перетворити свято літнього дитячого відпочинку в сіре, нудне будення. Хочу поведи мову про становище тих, хто є одночасно і режисером, і сценаристом, і головним виконавцем у підготовці та проведенні свята.

Саме так, я маю на увазі наших колег по роботі-членів педагогічних колективів дитячих таборів, вожатих і вихователів, якими в основному є студенти-практиканти Івано-Франків-

тись, хто і з яких міркувань встановив таку «справедливу» оплату за нелегку працю з дітьми, яка не обмежується ніякими часовими рамками. Інколи робочий день триває і по 18—20 годин. Бо діти, в силу свого емоційного розвитку і природного темпераменту, не завжди в своїй поведінці керуються табірним розпорядком, чи загальноприродними законами (спати вночі, наприклад). А постійний психологічний прес юридичної відповідальності (і вдень, і вночі) за життя і здоров'я своїх вихованців?

У нашому бажанні знайти істину

ВИХОВАТЕЛЬ
ТАБІРНОЇ
ЗМІНИ

ського державного педагогічного інституту.

Загальновідомо: студенти є однією з найменш оплачуваних категорій населення. Уряди всіх рівнів постійно знаходяться в пошуку резервів для підтримання хоч мінімально можливого життєвого рівня майбутніх спеціалістів з вищою освітою.

Окремі прошарки населення взагалі вважають нашого брата дармоїдом, не здатним заробити собі на життя. В той же час досить важка і в моральному, і в фізичному плані праця в дитячому таборі оплачується практично надто скромно. Судить самі: місячна плата вихователя в дитячому таборі — 180 крб., а за профспілками залишено право знімати до 50 відсотків вартості харчування (це мінус 85—90 крб., бо в день відводиться 7 крб. на їду). Отже, якщо врахувати 15 відсотків надбавки за ненормований робочий день, то заробітна плата вихователя (вожатаго) становить аж 100 крб. в місяць, та й то, якщо вже маєш незакінчену вищу освіту. Не надто багато, чи не так?

Наш педагогічний колектив табору «Камінь Довбуша» вирішив поцікави-

нас підтримав і начальник табору Дмитро Петрович Андрійків, педагог, який вже 12 років працює в дитячих таборах. На зустрічі з заступником голови профспілкового комітету І. М. Дарваєм ми дізналися, що профспілки керуються договором, укладеним з нашим інститутом. В ньому закладено розміри оплати праці вожатих і вихователів. Тим часом договір був підписаний десь в лютому-березні. Йому було поставлено питання: якщо припустити, що наш педколектив не погоджується працювати при такій оплаті праці, чи будуть бажані зайняти наші робочі місця на тих самих підставах?

Іван Михайлович, треба віддати йому належне, щиро признався, що наряд, чи хтось захоче замінити студентів. Отже, вимальовується не дуже приваблива картина: інститут підписує угоду на продаж студентської робочої сили, кваліфікованої підкреслюю: на умовах вигідних для роботодавців (профспілок, що утримують табори), але зовсім на вигідних для самих студентів (найманої робочої сили). А останні, в свою чергу, змушені працювати на будь-яких засадах, бо зобо-

в'язані відробити практику. Отже, в наявності безпосередній позаекономічний примус в процесі використання найманої праці. В історії це має назву «пережитків феодалізму», «елементами кріпосництва» або по-сучасному — командно-адміністративний метод.

Чи не краще було б при підписанні подібних угод враховувати реалії нинішнього дня. Такі, наприклад, як те, що з моменту укладення договору до моменту його дії (початку роботи таборів) наш рідний союзний уряд встигає підняти всі ціни в 2—3, а то й більше разів, а, отже, й в цих документах треба фіксувати, що в такому випадку й зарплата повинна зростати відповідно індексації цін. Навпевно, пора вже домовитись з облпрофрадою і про те, щоб не відраховували кошти за харчування. Ми ж бо там не відпочиваємо, а працюємо. Давайте враховувати і умови праці.

Можливо, що комусь мої роздуми видадуться такими, що не заслуговують серйозної уваги, то хочу підкреслити, що всі ми вступили в таку епоху, коли необхідно постійно думати і про день завтрашній, і день нинішній. Адже варто ввести в дію економічні стимули — багато проблем наблизяться до свого вирішення. Керівникам практики не доведеться палками заганяти студентів в табори, не доведеться розшукувати «пропавших безвісти», Начальникам і старшим вожакам таборів не доведеться бути наглядом над педколективами. Тоді можна буде говорити і про високу відповідальність та віддачу вожатих і вихователів. Кінець кінцем, в умовах ринку краща матеріальна забезпеченість студентів на користь навчальному процесу в інституті. Адже на напівголодний шлунок голову не дуже примусиш працювати активно.

Я думаю, що порушена проблема зацікавить і тих, кого вона торкнулася безпосередньо, і тих, хто з нею ще зіткнеться. Сподіваюся, що вони поділяться на сторінках газети своїми роздумами, спостереженнями, пропозиціями щодо порушеної теми соціального захисту студентства.

Тарас ГЛЯНЦЕВ,

студент історичного факультету.

(Закінчення. Початок на 1-й стор.) і домовились (з С. Подолинським) їхати всім дивитись на Гуцульщину по обидва боки Карпат». Він згодом згадував, що із Станіслава треба було вибратись у гори. «Дорогою нас не раз уражало нахальство жидів, а надто одкупщиків шосейних (рогітників), які грубо кричали на нашого візника. На другий день ми приїхали до цілі в гірське село (Жаб'є, Г. В.) дуже близько вже до угорської границі. Про життя народне ми довідалися мало — не було часу. Так хіба приглянувшись поверхово до того, що таке гуцул, його хата, костюм».

Зупинились вони в Жаб'є. М. Драгоманов і С. Подолинський із захопленням споглядали гірські краєвиди, вели розмову зі своїм знайомим С. Велицьким про життя і побут гуцулів, їх відвагу і любов до свого краю.

На другий день, «накупивши усяких гуцульських виробів», М. Драгоманов і С. Подолинський повернулися до Станіслава. А звідси вони поїхали

Подорож на Гуцульщину

на Буковину до Юрія Федьковича, з яким зустрілися у Путилові на його батьківщині. М. Драгоманов згадує, як він перебував у Кутах, де любувався «чудовими ландшафтами та красою люду, а надто жінок і дівчат», спостерігав сплави дерева, «дароби» (плоти), що спускалися по річці Черемоші, несучи на собі «між іншим гуцулів і гуцулок в празникових строях».

Далі вчений описує бідного гуцула, «хату маленьку, курну, всередині чорну» і як його провідник вів по гуцульському краю до Путилова і розповідав йому про важке життя гуцулів. «Дорогою, — згадував Драгоманов, — я розпитував гуцула про попу в селі, про школу (майже нема), про податки і т. п. «Вислухавши нарікання гуцула, Драгоманов прийшов до висновку про те, що австрійські

владі не цікавляться життям гуцулів, «виходило, — пише він, — що властиво ніхто не дбає про народ, — менше ніж про вівці, що стрижуть і їдять». А далі розповіді узнав, що гуцули «возять дещо продавати з Жаб'є в Сигет на ярмарки і торги».

По дорозі до Путилова Драгоманов ночував на полонині і свої враження про полонинське життя гуцулів записав у спогадах: «То була, — пише він, — явельчика будівля з дерева, з дахами по під стінами, але покрита тільки з боків. Середина стайні була відкрита і туди йшов дим від великого вогнища, що горів посередині будинку. Хтось мені сказав, звертаючи мою увагу на те, що люльки запалювали пастихи сірниками, а не з огнища, що то огнище — жива ватра тобто витерта деревом. Такий огонь

запалюють, як прийдуть на полонину в початку літа, й потім огнище мусять горіти до кінця сезону, а коли потухне, то це вважається за негарне для скоту й для людей. Мені показували інструмент, котрим витирають огонь. Зварили на бринзі молоко надосне в той вечір і потім стали варити в менших казанах молоко і кулешу (із борошна кукурудзяного) на вечеру всьому товариству. Під вечір ми вийшли на край лісу перед чисту полонину покриту тільки травами, серед яких плаями віднілись низькі приземні смереки. Вже перед тим, ми зустрічали і скот, а тут побачили ціле стадо й великі загороди і стайню, а навколо неї людей».

Після відвідування Гуцульщини великий український мислитель М. Драгоманов виїхав в еміграцію, де продовжував свою велику громадсько-політичну і культурну діяльність на благо українського народу.

Володимир ГРАБОВЕЦЬКИЙ,
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України.

Початок «англійської сторінки» у житті і науковій діяльності М. Драгоманова датується 4 жовтня 1871 р., коли він із Гейдельберга писав до М. Бучинського (уродження теперішнього Івано-Франківська), що «із Англії од Морфіля, що професором у Оксфордї слов'янських мов, позавчора получив лист в одвіт на посилку «Записок о Южной Руси» (П. Куліша — В. П.) і «Пісень» Максимовича. Перші особливо йому показалися інтересні. Пише він, що покористується досланими мною книжками (Рудченко, Куліш, Максимович) для своєї книги... Жалко дуже, що не доспіють пісні історичні», над якими працював сам М. Драгоманов. Так завдяки М. Драгоманову У. Р. Морфілл (1834—1909) зібрав унікальну бібліотеку українських видань з обох роз'єднаних політичним кордоном частин України, на основі яких він, зокрема, у нарисі «Літературна Росія» у 29-му томі дев'ятого видання «Британської Енциклопедії» детально проаналізував впорядковані В. Антоновичем і М. Драгомановим 2-томне видання «Исторические песни малорусского народа» (1875—1876) і «Політичні пісні українського народу XVIII—XIX століття» М. Драгоманова (1883), високо оцінив двотомний «Малорусько-німецький словар» професора Станіславської гімназії Є. Желехівського і С. Недільського.

Очевидно, за сприянням У. Р. Морфілла 29 листопада 1873 року в лондонському журналі «Атенеум» М. Драгоманов опублікував статтю «Про діяльність Київського відділу Російського географічного товариства і про останнього співця України», в якій розкрив зміст доповіді О. Русова і М. Лисенка про творчість О. Вересая, охарактеризував репертуар відомого українського кобзаря. Наступного року знову «Атенеум» надрукувало анонімну рецензію на збірку чумацьких пісень та студії про О. Вересая, що на думку Р. Зорівчак, також належала М. Драгоманову. А 5 червня 1875 р. «Сатардей ревію» познайомило громадськість Великобританії із згаданими «Историческими песнями...» Як нам здається, їх прорецензував У. Р. Морфілл.

Як видно з листа М. Драгоманова від 29 липня 1892 р. до М. Павлика, він тоді ж у Парижі зустрівся з У. Р. Морфіллом. До своєї смерті (1895) український вчений підтримував особисті (завдяки його «жвавій, товариській і симпатичній вдачі») і творчі зв'язки з англійським славістом, який у своїх листах часто писав, що «український язык дуже важкий для нього і стоящий труда вчитися». У. Р. Морфілл «рад би... стати «усердным адептом малорусского языка», але не може всього зрозуміти, не має словника...» За дорученням М. Драгоманова М. Бучинський надіслав у Лондон граматику української мови М. Осадци, шкільні підручники і Львівське видання «Кобзаря» 1867 р. Дізнавшись про смерть М. Драгоманова (очевидно, від М. Павлика) У. Р. Морфілл надрукував некролог, що з невідомих причин не ввійшов до впорядкованого М. Павликом збірника «Михайло Петрович Драгоманов. 1841—1895. Его юбилей, смерть, автобіографія і опис творів» (Львів, 1896). Невідомо також, чи М. Павлик одер-

жав від англійського вченого копії листів М. Драгоманова до Р. У. Морфілла. Про це дізнаємося із його листа до нашого земляка від 10 січня 1896 р.: «Займаюся копіюванням Вас листів від нього (М. Драгоманова — В. П.), та складанням покажчика його праць нашою (англійською — В. П.) мовою. На жаль, я ще не надіслав Вам статтю, яку написав про нього і вмістив в одному з академічних журналів. Це — його некролог. Я надіслав її Вам, аби занесли до своєї книги. У кімнаті, де пишу нині, маю фотознімок мого друга, який він мені подарував». Поки що невідомо, де У. Р. Морфілл надрукував некролог М. Драгоманова, а також бібліографію його праць англійською мовою.

статтю «Український театр» що й дріс не втратила свого наукового значення, а також у «Біографічному словнику сучасних письменників» (1879) ґрунтовні біографії українських письменників — самого М. Драгоманова, В. Антоновича, М. Костомарова, М. Павлика та І. Франка, що пізніше у доповненому та уточненому вигляді були передруковані у французькому виданні названого словника (Флоренція, 1890). В обох випадках М. Драгоманов був і посередником між українськими письменниками, напр., І. Франком і М. Павликом і Де Губернатісом, і його помічником і консультантом у підготовці до друку біографічно-творчих даних про них. Як здається, І. Фран-

на Міжнародному конгресі письменників у Парижі. Вона поширювалася серед її учасників і була зразу ж перекладена, крім італійської, на багато європейських мов.

Про М. Драгоманова писав у своїй «Історії соціалізму» (Париж, 1884). Б. Малон, який у листі до нього від 6 березня 1885 року просив М. Драгоманова посприяти французькому виданню творів Т. Шевченка, український вчений подав чимало матеріалів про Україну — її географію, фольклор і літературу до «Загальної географії. Земля і Люди» Елізе Реклю (1830—1904). Цей том був перекладений російською мовою під назвою «Россия европейская и азиатская Елизе Реклю. Т. I. Европейская Россия, До Урала» (Петербург, 1883), якою захоплювався поет П. Грабовський. За пропозицією М. Драгоманова М. Павлик переклав частину праці Е. Реклю, присвячену Україні, але вона, на жаль, залишилася у рукописі.

Заслуговує на увагу і «німецька сторінка» у творчому доробку М. Драгоманова. Вже у 1875 р. «Франкфуртер Цайтунг» повідомив німецьку громадськість про арешт доцента Київського університету М. Драгоманова. Як нам здається, це була взагалі перша інформація про нього у західноєвропейській пресі. Пізніше його прізвище знаходимо у різних німецькомовних енциклопедіях, наприклад, в «Мейерс Конгерзатіонс Лексикон» (1912), історія всесвітньої і слов'янських літератур (нагадаємо працю Й. Карасека «Славіше Літературешіхте», 1906), а румунський вчений З. Арборе у своїй брошурі «Україна і Румунія» навіть німецькою мовою «виступив» лист до М. Драгоманова.

У німецькомовних виданнях про Драгоманова писали й українські письменники. Так, О. Кобилянська відзначила його роль в українській літературі у вступі до видання «Кляйн-руссіше Новеллен» (1901). С. Яричевський — у «Буковінер Пост» (1906), О. Грицай — в «Україніше Нахріхтен» (1915), а також невідомий автор у «Славія» (1925).

М. Драгоманов опублікував декілька своїх праць німецькою мовою. У першому випуску річника «Ярбух фір Соціалвіссenschaft унд Соціалполітік» (1879) він надрукував огляд громадського і революційного руху на Україні до 70-х років XIX століття де Мефодіївське братство, про участь у ньому Т. Шевченка, П. Куліша і М. Костомарова, про їх арешт, про процес проти І. Франка і М. Павлика, досить докладно розповів про Кирило-Невідомий рецензент цього щорічника (1880) розглянув працю М. Драгоманова «Шевченко, українофіли й соціалізм». На думку Д. Наливайка, її автором міг бути хтось із російських емігрантів-народників.

Звичайно, це тільки частина матеріалів до теми «М. Драгоманов і Західна Європа», але із них досить добре видно його роль у політично-культурних взаєминах з англомовним, італійським, французьким і німецьким середовищем. Заслуговують на увагу також не менш цікаві факти про зв'язки М. Драгоманова з болгарами, поляками, чехами і словаками.

Володимир ПОЛЕК,
доцент кафедри української літератури.

ЄВРОПА ПІЗНАЄ УКРАЇНУ

Твори Михайла

Драгоманова за рубежом

У жовтні 1871 р. під час наукового відрядження до Західної Європи М. Драгоманов переїхав із Гейдельберга до Флоренції, про що писав у своїх спогадах «Драгоманов у Флоренції» М. Кістяківський. Через два роки у журналі «Рівіста Еуропа» він надрукував дослідження «Український літературний рух в Росії і в Галичині (1798—1872)», що заклала основу для розвитку італійського українознавства і довгий час була єдиним джерелом знань про італійців із творчістю І. Котляревського Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, Марка Вовчка та інших творців нової української літератури, про переслідування царизмом української мови і письменства. Другим вагомим джерелом для італійців стала знаменита доповідь М. Драгоманова на Паризькому літературному конгресі 1878 року «Українська література заборонена російським урядом», що в італійському перекладі опублікував римський журнал «Рівіста політика е лертарія» (1885).

Тоді ж, у 1871 році, М. Драгоманов познайомився із Анджело Де Губернатісом (1840—1913), італійським славістом, професором Флорентійського і Римського університетів, редактором згаданого журналу «Рівіста Еуропа». Як нам здається саме йому належить італійський переклад згаданої статті М. Драгоманова «Український літературний рух...». На матеріалах українського вченого Де Губернатіс надрукував у першому томі 20-томної «Історії світового письмен-

ко написав свою автобіографію німецькою мовою (для другого видання) М. Павлик — французькою, а не виключено, саме М. Драгоманов допоміг перекласти їх італійською мовою.

31 березня 1895 року у зв'язку з підготовкою до «відзначення 30-річчя літературної та політичної діяльності професора М. Драгоманова» М. Павлик звернувся до А. Де Губернатіса з проханням привітати українського вченого із цієї датою. Італійський славіст привітав свого друга, а М. Павлик надрукував його вітання на сторінках коломийського «Народу», а згодом — у згаданому збірнику «Михайло Петрович Драгоманов...» (Львів, 1896). Ці факти вже досить добре відомі із досліджень М. Барварцева, О. Пахльовської і З. Потапової. На основі підпорядкованого перекладу М. Драгоманова творів Т. Шевченка італійський поет Т. де Кваренгі одним із перших познайомив своїх співвітчизників з творчістю Кобзаря.

В історії українсько-французьких літературних взаємин значне місце займає М. Драгоманов. Згадана його стаття «Український літературний рух у Росії і в Галичині» була перекладена французькою мовою і надрукована в одному із паризьких журналів. Її прорецензував французький славіст Луї Леже (1844—1923) на сторінках «Ревю критік історії і літератури» (1873). Великий резонанс мала його брошура «Українська література заборонена російським урядом», яку М. Драгоманов готував як доповідь

(Продовження. Початок в № 84, 90, 91, 95, 96, 97, 98, 99).

У трудових сім'ях дуже багато уваги приділяється вихованню дітей таких важливих звичок, як шкідливості куріння, керуванню й волі, організованості в ситуаціях, готовності виконувати доручення старшого, щоб застерігти дитину від шкідливих звичок — лайки, куріння, грубості, брехливості, лицемірства. Тут великого значення надається позитивному прикладу, бо честь виховується чесно, правдивістю, правдивістю, грубість грубістю.

У народній педагогіці формувалися моральні цінності, які передаються з покоління до покоління. Це є найвищою окрасою людини. Честь завжди заслуговує найбільшою увагою. Дітей вчать змальовувати дорожні знаки «Батько-матір'ю не хвалить, а хвалить, честью». «Чесно-му суди честь, хоч і під лавою». «Честь — це проклад». В одній стародавній притці розповідається, як Водя, Вода і Честь разом прийшли до роздоріжжя, де їм треба було розійтись. Водя сказав: «Якщо загубите мене і захочете знайти, то підійте у той бік, де відчувається тепло». Вода мовила: «А коли мій загубить слід, то шукайте разом з тими, хто хоче вгамувати спрагу». Честь стояла мовчки, слухаючи своїх друзів. «За якими ознаками тебе знайти, коли загубимо?» — запитали Водя і Вода. «Той, хто загубить мене, — тихо відповіла Честь, — уже ніколи знайти не зможе. Я бувала тільки з тими, хто мене не втрачає». Честь належить до надзвичайно важливих моральних рис особистості, на яку велику увагу звертає не тільки українська народна педагогіка, а й етнопедогогіка інших народів: «Бережи честь змолоду», — кажуть росіяни. «Гроші втрачено — мало втрачено, здоров'я втрачено — багато втрачено, честь втрачено — все втрачено», — кажуть естонці. «Чесна людина — щаслива людина», — кажуть мордовці.

Надаючи великого значення дисципліні («Дисципліна — мати перемоги», «Сім'я без дисципліни як млина без води»), народна педагогіка водночас

Записано з уст колосального пенсіонера О. І. Пруса, мешканця с. Джурнів Колодийського р-ну Івано-Франківської області у липні 1967 р.

наголошує, що дисципліна в сім'ї створюється не погрозам і бійкою, а родинною атмосферою, загальним порядком у домі («Порядок дому — лад усього»). «Не поміж і ремінець, як син поганець», «Дисципліна міцніє не бійкою, а родинною сім'ю», «То й друк не зможе, як з порядком не тоже». Моральне виховання дітей — справа тонка й складна. Тут не має місця фальші, емпіричності, нещирості у взаєминах між батьками і дітьми. Народна педагогіка нещадно бореться з «ножниками» у вихованні, тобто розходженнями між словами і вчинками дорослих.

ПРОВІДНІ ІДЕЇ І ТРАДИЦІЇ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ

Вся українська народна педагогіка ґрунтується на праці. За народною оцінкою праця — першооснова життя суспільства, головний засіб створення матеріальної й духовної культури («Без труда нема добра», «За спання нема коня», «Будеш трудитися — будеш кормитися», «Праця людину годує, а лень марує»). Правильно організована праця облагороджує людину, забезпечує її нормальний фізичний розумовий і моральний розвиток («Щоб людину стати, треба працювати», «Хто багато робив, той багато знає», «У праці — краса людини», «Без діла слабе сила», «Землю прикрашає сонце, а людину — праця», «Плуг від роботи блищить»), відвергає від прагнень думок і вчинків. З давніх-давен вважалося, що навіть у найбільшому горі душу очисає,

Коли найстаршому з них виповнилося сім років, верховинець повів його до лісу й запитав:

- Що було б з цієї сосни? — Лішко. — Відповів син.
— Будеш столяром, — сказав батько й віддав його вчитися до столяра.
Через рік повів молодшого сина до лісу.
— Що було б з цієї смереки? — Дошки.
— Іди на тартак різати дошки.
Ще через рік повів третього сина.
— Бочка.
— Будеш бондарити...

І всі дванадцять синів знайшли своє місце в житті! У сім'ях селянин, ремісників, робітників батьки прагнули передусім навчити дітей того, що самі знають, і не дивно, що часто одна й та сама професія традиційно передавалась у сім'ї з покоління до покоління. Українці здавна відомі як чудові хліболюбці, гончарі, столяри, муляри, ткачі. Народні умільці нерідко були й прекрасними педагогами, які вміли тонко, зі знанням справи здійснювати професійний відбір молоді до поширених серед населення професій, прищепити любов до своєї професії багатим.

Пашук Степан. Перо золотого птаха, с. 74—75.

Остаточне формування людини як працівника певної галузі за традиційної етнопедогогіки відбувається на третій, основній або завершальній, етапі трудового виховання, коли юнаки й дівчата остаточно утверджуються професійно, беручи безпосередню участь у всіх виробничих діях і вчинках на рині з дорослими. Припустимо, якщо в батька-ткача син на другому етапі трудового виховання був готовим помічником, який виконуєчі вказівки, підготовляв човни, намотував його нитками, змазував пряжу відповідним розчином і т. д., то на третьому етапі він уже міг сісти за ткацький верстат і під керівництвом свого наставника виткати кусок полотна. Завершальним етапом трудового виховання вважається той, коли юнак повністю може взяти ткацьку лопоту на себе, замінюючи досвідченого ткача, і розпочати цілком самостійну трудову діяльність.

Праця — природний стан людини. Не можна жити не працюючи. Наш народ-трудяк до літності ставився з особливим осудом і суворістю.

Народна педагогіка наголошує, що найкращою спадщиною, яку залишає кожна людина, є діла. І найкращий пам'ятник — трудовий. У наших селах і містах існує прекрасна традиція називати іменами людей те добре, що вони виділяли своїми руками: «Степанів сад», «Василева криниця», «Солдатський міст». Про велику увагу до результатів праці свідчить культ хліба в народному світогляді.

Хліб увійшов у життя як головний результат людської праці і основний продукт харчування.

Народ цінить його над усе: «Без хліба — не до обіда», «Без хліба — худа бесіда», «Коли є хліба край, то й під вербою рай», «Хліб — батько, вода — мати».

зцілює і повертає до життя саме праця. Недарма кажуть: «Праця в горі утішає». Виховна сила праці настільки велика, що її вважали переодітими. Тому чи не найбільшу кількість критичних висловів кожний народ присвятив саме праці: «Де труд, там і щастя» (росіяни), «Сталь гарується у вогні, людина — в праці» (грузини), «Щоб тебе шанували, шануй працю» (узбеки), «Будеш робити — буде щастя» (киргизи), «Праця — ося нове щастя» (литовці), «Життя без праці — рання смерть» (естонці), «Зароблене погом — змащене медом» (туркмени), «Праця — окраса життя» (азербайджанці), «Труд — другий батько людини» (казахи).

У народі застерігають: якщо хочеш мати в своїй сім'ї вирока, дай синові чи дочці все, що вони хочуть, і позбав їх можливості працювати. Неробство неодмінно веде до нещастя («Від неробства до злочину один крок»). З ледарем поведешся — гора набереться). За народними переконаннями, тільки той може бути щасливим, а працею здобувається». «Ледар-хмара ховається, а працею здобувається». «Ледар-хмара ховається, а працею здобувається». «Ледар-хмара ховається, а працею здобувається». «Ледар-хмара ховається, а працею здобувається».

Любов до праці уміння працювати є найкращою спадщиною, яку можуть залишити батьки своїм дітям. І якщо в середовищі громадян не існувало проблеми батьків і дітей, то здебільшого завдяки тому, що їх згуртувала праця. Люди праці бачили в дітях свою майбутню зміну, своїх спадкоємців і помічників і готували їх до життя. Навіть на запитання про вік сина селянин звичайно відповідає: «Та вже пас-тунюк, погонич, — робітничок — косар». Праця — найвище мірило цінності людини.

Опрацювавши своїм провідним гаслом принцип «хто не працює, той не їсть», народна педагогіка бореться за реалізацію його на практиці. Праця в ній є першою необхідністю і обов'язком кожного. Народні традиції родинного виховання відображають жагуче прагнення батьків до того, щоб забезпечити якомога вищий рівень трудової підготовки дітей збудити в молоді, як історично, так і морально, постійний потяг до праці, причому такий сильний, щоб вихованець соромився власного байдужого і забутого ставлення до ледарів та нероб, в умовах і побутових ставленнях до ледарів та нероб, в умовах бездіяльності почував себе ненормально та й навіть в уяві не припускав собі такого, що можна жити не працюючи.

Народна система трудового виховання дітей у сім'ї струнка й багатогранна. У загальній розглядаючи атмосферу сім'ї навіть народження дитини розглядається як поєднання на світ майбутнього працівника. На українці побутовували звичай, за яким повитуха відітала новонароджену дитинку пуп до гребеня, щоб вміла добре прости, а новонародженому хлопчикові — до сокири, щоб був добрим майстром. Пупок зашивали, його зберігали в різьбленій скриньці, яка лежала в скрині. А коли дитині час було йти до школи, її давали свій пупець розв'язати, щоб розум не був зав'язаний. Як бачимо, українська родина етнопедогогіка однаково високо цінить працю як фізичну, так і розумову.

У трудових родинних працюють усі без винятку, крім тяжкохворих. За розпорядком господарських робіт в українській селянській родині стейнів бути протягом дня, та давав завдання кожному членові сім'ї на наступний день.

Робочий день починався дуже рано: влітку — о 4—5 годині, а взимку о 5—6-й. Зміст і характер праці в трудовій родині відповідав потребам і умовам соціально-економічного життя, а трудове виховання здійснювалось через безпосереднє залучення дітей до праці батьків. При цьому зберігалась насамперед суцільність вікових можливостей дітей. Це научно можемо простежити, наприклад, на пас-тунюк через яке проходили всі селянські діти. Тут з віком дитини змінювались види домашніх тварин, яких вона пасла, у такій послідовності: курні, гуси, вівці, поросята, корови, коні. Причому до виховання коней тим більше нічного, залучались тільки хлопці. Отже, здійснюючи трудове виховання

Українська родина етнопедагогіка враховує як виховання дітей, так і статеві особливості дітей.

Трудове виховання і виховання в народній недорослості умовно можна поділити на три етапи: вступний; або ірвовий (від двох до 6—7 років), поміжний, або визначальний (від 7 до 15 років), і основний, або завершальний (від 15 до 20 років).

На першому етапі протягом другого й третього років, дитина за правильного виховання набуває деякої самостійності (в їді, роздяганні, вмиванні), засвоєно правила користування предметами та елементами.

Див.: Пущин С. Г. Перо золотого птаха, Ужгород, 1978, с. 139.

2 Див.: Кравець О. М. Сміейний побут і звичаї українського народу. К., 1966, с. 23.

Українського народу. К., 1966, с. 23.

Тарні норми поведінки. І, звичайно, вступає в працю психологічно, засвоєно слова «праця», «працювати» в основному через такі ефективні засоби, як колективні ігри, веселухи, утішки, різні виступи. В яких славиться праця («Ой люди-люди, бий», «Люди-люди, дитино», «А людині ти, людине», «Колоса біли та», «Сину мій любенький», «Ліди-ліди», «Сорока-ворона», «Кую-кую чобіток», «Зайчику, зайчику» та багато інших). Персонажі тут наділені здебільшого казковими, барвистими рисами, принабливими для малця. Візьмемо хоча б цю колоскову пісню про котика «Ой котку, котку», «Ходить кіт по горі», «Ой ти котку сирні», «Ой ти, коте Рябку», «Ой був собі коточок», «Ой, ну люди, коточок», та багато інших), які закликають котика працювати — дитину рубати, дрова рубати, копати трайку, ловити рибу, шукати теля, мести хату й сніг, вчипити шити, молотити, кипити, яка ухвалюється від праці; зазине навіть фантасмагоричне: «Вити кипю біт — не хоче робити. Ганебно й криво. За те, що кіт «вкрав у баби квітку», «стала Галя kota біт, щоб не вчипився так робити». І як висновок:

Не вчип, коте, криво,
А вчип, коте, роботу робити.
Бери ціт, їди на тіт
Життя молотити («А ти, котку, кітку»?)

Таким же мотивом пройняті колоскові пісні «Ой, ну люди, коточок», «Ой, був собі коточок» та ін. Сорока-ворона, ділячи кашу між дітьми, не дає їсти дедареві:

Бо цей бушман
Дров не носив,
Діжд не місив

1 Див.: Тебенчук Г. М. Виготовлення дитини раннього віку в сім'ї. К., 1958, 162 с.

2 Колоскові пісні. К., 1973, с. 153.

3 Там же, с. 189.

Хати не топив,
Дити гулять не воляв («Сорока»!).
І, навпаки, той котик, який сумлінно працював — ме, буде «дитиноньку коліхати», одержить нагороду:

Та у твої дани,
Дамо тобі сада.
Щоб дитина спала («Коте сирні»!).
Та найвища нагорода — пошана від людей. Не випадково колоскова пісня «Ой був собі коточок» закінчує:

Не вчип, котку, криво,
А вчип, робити —
Червючки шити
Та й не дорослі —
По три золоті,
Будуть люди купувати,
Будуть тебе шанувати!

Наведені вище та інші подібні поезичні звертання до котка збуджують у дитини інтерес і повяту до праці. Не менш важливий педагогічний сенс щодо цього малює й інші пісні, які широким побутували в українській народній етнопедагогіці.

Дружку й наполегливу працю славить, наприклад, пісня «Два півники»:

Два півники, два півники
Горюх молотили,
Дві курочки, дві курочки
До млина носили.

1 Український дитячий фольклор. К., 1962, с. 50

2 Колоскові пісні. С. 195.

3 Там же, с. 168.

Цап меле, цап меле
Коза пасинає,
А маленьке козенятко
На скриньці грає!

Бабуся не хоче продати бичка (пісня «Та продай, бабусю, бичка»), бо він багато працює:

Він у мене чорний, чорний,
Борошений, ще й могорий,
Він у мене мудрий, мудрий,
Нагодує свині й курці,
Він у мене сирні, сирні,
Вимітає хату й сніг,
Він у мене дологий, —
Він у мене дологий, —
Цього не продам бичка!

А звідси підком догично перед дитиною постає висновок, що коли на світі працює все живе і гарний лише той, хто працює, то й вона повинна працювати, бо без праці жити не можна. У багатьох колоскових піснях мати звертаються до свого сина чи доньки із закликом працювати висловлює надію, що з них будуть гарні трудівники, помічники батьків: Люди-люди, дитино.

Візьмем тебе з собою,
Ти нам будеш слугувати,
А ми будем сімо класти!

З уст матері в свідомість дитини також вселяється надія, що вона, виростаючи і навчаючись працювати зможе проголосувати в старості.

Український дитячий фольклор. С. 69—70.

2 Там же, с. 76.

3 Колоскові пісні. С. 27.

4 Так, звертаючись до маленького сина, мати запитує словами пісні:

Сину мій любенький,
Як ти ми виростеш,
Як ти ми подаш води?

Праця як могутній чинник родинного виховання червоною ниткою проходить також через усі інші жанри й види українського фольклору. Зокрема у Змальованні тут працюють персонажі завдяки воцм-ні, чесні, правдиві, скромні, людяні, доброзичливі; а дедарі — гупі, хвалюючі, брехливі, з черствим і холодним серцем запитим на жорстокість і злочин. Герої казок за чесну, сумлінну працю одержують нагороду, а за бездіяльність покарання. Гульцям і неробам напро часно висловлює суровий вирок. Так, в українській народній казці «Дідова дочка і бабона дочка» показано, що дідова дочка випросила в праці. Праця зробила її дідівною, людяною. Вона не пугалася буть-якої роботи, за що одержала щедру нагороду. Гоговорівка ж бабона пестує чорно-червою пугалася чорної роботи, бо не хотіла «руки калити», за що була тяжко покарана.

Широким представлення праці в українських загалом. Трудовий процес людина, господарський реманент, знаряддя і результати праці — провідна тема

багатьох загалом. Наприклад: «Ходять пані по майдані, купи гілля — трава в'яне» (Коса косить) «Літом служить, а злітом зуби сушить» (Ворона) «Внизу роти, а нерест хвіст» (Вина), «Загладу за гадку, закину на грядку, нехай моя загладу до літа лежить» (Озимий хліб, посіяний у полі), «В'ють мене ціпани, ріжуть мене ножами, за те мене отак люблять, бо всі мене дуже люблять» (Хліб). Подібні загалом спонукають дитину замислюватися над значенням людської праці, виховують почуття поваги до трударя, бережливе ставлення до знаряддя і результатів праці.

1 Колоскові пісні. С. 50.

Народна педагогіка не тільки проголошувала обов'язок працювати, а й втілювала його на практиці. Вже з перших років батьки залучають дітей до повсякденної праці, у різних її видах, пов'язаних із самообслуговуванням, господарсько-побутовими потребами, участю в догляді за рослинами і тваринами, рухливості. Така різноманітна діяльність дитини, особливо в дитинстві, дає змогу підтримувати постійний інтерес до трудової діяльності. Освідомлюючи, що в своїх іграх діти найчастіше відтворюють те, що спостерігають в родинному колі. Сильські діти, наприклад, «господарюють»: готують їжу, мелять, сють, косять, збирають урожай, містять телята й печуть хліб (з глини, звичайно), будують хатини з сітки, містяться через уяву річку тощо. Відображаючи в іграх трудові дії дорослих, діти проймаються любов'ю до їхньої праці.

До семи років хлопчинки й дівчатка здебільшого працюють спільно (ігри «тородуб», «квач», «гуси-лебеді»). Однак є ігри для хлопчинів («кони», «пичка», «журавель») та дівчаток «дядьки», «дасітка», «ма-ківочка»).

Як бачимо, народна педагогіка послідовно обстоює потребу рівноправного залучення дитини до повсякденної праці. Чим раніше вступають у трудову діяльність, тим краще, бо це кваліфіковано вродженому потуги людини щось робити. Дитина цей природний потуг не слід навпаки, його треба великою підтримувати, поощрювати, що раніше залучається до праці переважно дітей, бездіяльність, а фомула «малий ще, підросе, тоді й направлюється» надумана, нежиттєва, протиприродна, шкідлива. З'являючись до праці змалку В. Сухомлинський писав: «На родна педагогіка знає, що дитини посидять і що не посидять, знає, бо в ній органічно посидуються життєва мудрість з материнською і батьківською любов'ю. Народна педагогіка не боїться того, що праця ртомлює, вона знає, що праця неможлива без потуги й мозоль».

Провідними засобами на першому етапі трудового виховання в родинній етнопедагогіці є показ і спостереження, які розширювали кругозір дітей та давали перші уявлення про різні види праці. Ці прийоми в основному охоплювали повільне вивчення дітей елементарних знань про діяльність господарської праці, рибальство, ремісництво, формування загальних уявлень про працю на основі спостережень і безпосереднього сприймання, підсприямованого впливу на емоційний світ дитини через зосередження її уваги на тих сторонах життя, які пов'язані з трудовою діяльністю людини.

Колоскові пісні, у селі на хлопчинів наддавали шпани, і він став поповнювати —

1 Див.: Кравець О. М. Сміейний побут і звичаї українського народу. С. 43.

2 Сухомлинський В. О. Що поради уятегелів. С. 55 5 4

потання волн під час оранки, пас телят, овець, свиней і допомагає по господарству. Дітей ж повільно зводили вперше сороки запаску і називали її прядло, бо кочили вчипи прядку. Дівчатка навчили малю, пасли телят, овець, гусей, допомагали матері в хатній роботі. Потім наслухався дружин, поміжний етап у родинному вихованні, коли діти ставали активними поміжниками батьків. Праця хлопчинів і дівчаток розмежовується дедарі більше, стає розгалуженою, бо охоплює ширше коло виробничих галузей. Моральна підготовка до самостійної праці теж набирає нового нюансу. Вона узгоджується з підлітковими віком, з призначеннями йому психологічними властивостями. Наприклад, народна педагогіка налічує на те, щоб підлітки були поміжниками дорослих не тільки в праці, а й разом з ними готувалися і відзначали трудові промадські і родинні свята, які супроводжуються барвистими народними обрядами, захоплюючими іграми, піснями, славлять працю та її результати, зводяться трударям, демонструють його красу. Ціних знахідок тут чимало. Педагогічне значення громадських і родинних трудових свят велике. Здається хоч би батькошу скринькою української обрядової поезії. Саме під час участі в трудових святах і обрядах кожна людина відчуває особливий щирість, бурхливий приплив свіжих сил і енергії. Дістає багато позитивних вражень. Після тривалої наполегливої праці трудове свято для людини є замків бажанням. А діти й підлітки, з їхніми загостреними емоціями, сприймають трудове свято особливо. Та й не тільки свято, а й підготовка до нього з невідомими елементами очкування. Участь у підготовці до свята, як і саме святкування, має чималі виховні впливи. А тому народна педагогіка розглядає трудові свята й обряди як одну з основних форм систем трудового виховання.

Народна педагогіка прагне давати просторочому поколінню всебічну трудову підготовку. До організації праці вона висуває конкретні вимоги: годбати про віддалені початок роботи («Добрий початок — по-людська справа»), працювати енергійно («Робити, як мокре торіть»), працювати зосереджено, не спішаючи і не відволікаючись від головної («Хто спішить, той людей смішить»), «Колі пояз орати, то у сондлю не траїть»), бути витривалими, наполегливими і організованими, не боїться труднощів («Поки не упріти, доти не вміти»), «Вовків болять — в ліс не ходити»), доводити розумчате до кінця (Кінець — справі — вінчар»). Позбавлені прав і можливостей учини своїх дітей у шкільній, тим більше професійній, умовах колоніальних режимів, шукуючи виходу із скрутного становища, батьки пориналися до того, щоб дати своїм синам і дочкам певну професійну підготовку, яка в середовищі народу цінилася дуже високо («У ремісника — золота рука»). Тому не тільки в родинних сім'ях, а й у селянських крив навчоч, потрібних хліборобів, дбали також про навчання дітей ткацтва, столярства, ковальства, краєвства, мулярства, чабництва. Профпретентія дітей розпочиналася змалку, з 6—7 років.

Відкриття обдарованості теж принадало на молодший вік. Мати-кравчиня прищеплювала дочці змалку любов до своєї професії. А батько-хлібороб — найголовніша професія на землі, до того ж доводив це не тільки словами, а й ділом, беручи хлопчинка з собою в поле, саджаючи на віз, на коня верхи, показуючи, як сють гребчу. А тому професійний вибір для підлітка мів впливати з його нахилу, роду занять батьків, а також тих дів праці, які вони пошарені в тіх чи інших місцевості. Дуже авторитетно в цей відповідальний момент була порада батьків. Серед українських народних переказів і оповідань зустрічаємо ряд цікавих розповідей на цю тему. Ось одна з них:

Один верховинець мав дванадцятьох дітей. В бідності аж скрипів, аж дітей у напки не віддавав. Довго думав, який знатки спосіб, щоб діти здобули добре ремесо.

Національно-культурне, духовне відродження покликає до життя давні несправедливо забуті способи прояву українського буття. Серед них і відновлення викоринюваного ще підсудчиками і знищеного сталінщиною «Пласту» — дитячо-юнацької, скаутської організації на терені України. Їй довгі роки чіпляли ярлики «націоналістична», «ворожа», «зрадницька». Та «Пласт» існував, діяв у багатьох країнах, де жили українці. І лише тепер почав відроджуватись і на Україні, виходить на світовий терен.

Наш кореспондент веде розмову з станичним Івано-Франківської крайової станиці «Пласту» Степаном КОРЧИНСЬКИМ і головою обласної ради «Пластсприяту» Юрієм МАНЮХОМ.

Матеріали про «Пласт» вже друкувала газета «Галичина», «Західний кур'єр», «Новий час», «Світ молоді».

Степан КОРЧИНСЬКИЙ — історія створення організації сягає початку століття, коли уже діяла «Січ». Як пише письменник Анатолій Михайленко, є здогад, що цю молодіжну організацію назвали «Пластом» за порадою Івана Франка, щоб у такий спосіб прив'язати виховання молоді до українсько-козацької традиції. Адже розвідників Запорізької Січі, відважних і самовідданих, називали пластунами.

Після заснування у Львові перших пластунських організацій вони в 1911—1912 роках виникають і в тодішньому Станіславі, Коломиї. І пізніше «Пласт» набуває поширення в краю, незважаючи на переслідування з боку польських властей, що боялися піднесення українського духу, національної свідомості, у яких виховувалися пластуни. А вже за нових часів навіть згадувати про «Пласт» було заборонено.

— То хто такі пластуни?

— Наша організація об'єднує юнаків і юначок, тих, хто сповідує Бога, Україну, любов до Батьківщини. Вона ставить собі за мету виховати юних на істинних людських цінностях, людей обов'язку. Діти у «Пласті» опановують народознавство, прилучаються до християнства, вивчають історію і географію рідної землі. «Пласт» виховує в дитячих душах шану до інших, прагнення допомагати старшим, бути чесним і справедливим. Закон пластуна — бути сильним, сумлінним, точним, ошадливим, уважним, правдивим, доброзичливим, урівноваженим, слухняним що до старшини, дбати про своє здоров'я, про природу.

— А якої політичної орієнтації в'дновлене суспільне утворення?

— «Пласт» за статутом, — організація не політична. Навпаки, тут дітей оберігають від політики. Його діяльність не залежна від будь-яких політично-партійних чи віросповідальних впливів. До нього може належати українська молодь без огляду на політичну чи релігійну приналежність їхніх батьків.

— За яким принципом формується пластова організація?

— Так би мовити, за територіальним. А це — за інтересом. Вона складається з чотирьох уладів. Перший — це Улад пластунів новаків (УПН). До нього приймаються діти 7—11 років. Найменша організаційна частина в УПН — це рій, який має свою назву і складається з 6—10 членів. 2—4 рої творять гніздо. Кожне гніздо теж має свою назву і число, скремішню хлопці і дівчата.

Після успішного вишколу в УПН новачки переходять до Уладу пластунів юнаків (юначок) (УПЮ). До 18

років пластуни мають здобути собі добре ім'я і в колі своїх друзів, і в старших громадян. УПЮ — це вже «Велика гра». Щодо організаційної структури, то вона подібна до УПН з тією різницею, що замість новацького рою є гурток, а замість гнізда — курінь.

живе над великими водами: сильний, красивий, обережний, бистрий. Такими рисами мають володіти і пластуни. О речі, пластунам заборонено курити, вживати спиртне. Будівникам нової України належить бути фізично і морально здоровими. «Вудь готовий!» — це скаутське гасло і ми за-

снили автобусні мандрівки на Козацькі могили в Берестечко, до Хотинської фортеці...

Це не просто цікаве проведення часу, а детальне вивчення рідного краю. Брало ми участь і в екологічних акціях по очищенню річок, допомагали Карпатському Національному Парку. Старші пластуни завершили трьохетапний вишкіл і готові до виховної праці в гуртках.

Сформована Івано-Франківська обласна станиця, що об'єднала діючі пластові відділи. Кожен гурток, скажімо, готував Різдвяний вертеп з елементами історичних і нинішніх подій. Їх радо приймали у лікарнях, будинках престарілих, де пластуни ділилися наколядованим.

— Це була добродійна акція?

— Відносно. Трохи грошей ми і заколядували.

— І на що потратили?

— Про це краще розповість Юрій Юрій МАНЮХ. Нас чечують великі видатки. Пластунам потрібні роші на однострої, відзнаки, атрибутику, на ремонт і обладнання пластової домівки. Треба братися за відбудову пластової оселі в Піддютому, зведеної ще митрополитом А. Шептицьким. У «Пласті» мало літератури, не всі мають спорядження для мандрівок.

— На все це заколядованого, думается, не вистачить.

— Звичайно, скаутські організації у світі існують на державні гроші, пожертвування батьків дітей, меценатів на кошти, зароблені скаутами. Нашому «Пластові», що розвивається у рідному краї на голому місці, без підтримки громади не обійтись.

— Отже, потрібні спонсори?

— Безперечно. Тих, хто бажає допомогти «Пластові», просимо вступати до Уладу приятелів «Пласта» — «Пластсприяту» (УПП). Організації можуть вступати до УПП на правах колективного члена.

— Що для цього потрібно?

— Інформувати нас про вступ відповідною заявою, яку надіслати на адресу: м. Івано-Франківськ, головпошта, а-с № 63, культурно-наукове товариство «Рух» Для УПП. Телефон для зв'язку 3-01-02.

— Ви гілка «Руху»?

— Ні, просто рухівці одними з перших підтримали ідею відродження «Пласту» на Галичині, фінансували минулолітній літній збір в Яремчі. І нині використовуємо його «дах», поки не маємо свого. Провід «Пласту» зобов'язується інформувати членів УПП про діяльність пластунів, витрати коштів та використання майна.

— Кого хотіли б ви бачити в УПП?

— Наші новітні організації, громади віруючих, колективи підприємств, кооперативів, редакції газет... Сподіваємось, що не залишаться байдужими до «Пласту» і окремі громадяни. Адже пластунська гра — це спосіб виховання юнаків і юначок, які своєю мораллю, чесністю, ідейністю, відданістю справі, прагматичними і теоретичними навичками мають стати зразком для нашої суспільності, візьмуть на свої плечі відповідальність за олю України.

— А як стати пластуном?

— Уже оголошено набір до «Пласту». Тих, хто хоче служити Богові й Україні, любити мандрувати і шукати вірних друзів, просимо звертатись у товариство «Рух» по вул. Січових стрільців, 38 в Івано-Франківську.

Розмову мав Богдан ВІВЧАР.

ПЛАСТ: ростимо синів

і дочок України

Третій за віком улад — Улад старших пластунів (пластунок) (УСП) — виховна спільнота української молоді до 31 року. Завдання УСП — гуртувати пластунську молодь, що бажає удосконалити свій світогляд та характер на засадах, з'ясованих у пластунських присязі, законі, обіті, гаслі. Найважливішою ділянкою праці УСП є виховні зусилля на терені УПН та УПЮ. Члени УСП організовані в осередках і куренях.

Є ще Улад пластунів сеньйорів для здійснення завершального етапу пластування.

— Пам'ятається девіз піонерів. А які пластові відзнаки, девізи, вітанія?

— «Скобі!» Так вітають пластуни один одного. Скоб — це орел, що

стосуємо в усій нашій самовиховній програмі: готовий до великої справи розбудови вільної України. А пластунська відзнака — квітка лілії, вплетена в тризуб. До речі, при вітанні пластун пластунові подає ліву руку, — знак сердечної щирості, а ще аби відчувти, що їх лучить велика ідея.

— До «Пласту» приймають лише українців?

— Ні, пластунами можуть стати усі юні громадяни, девізом життя яких є Бог і Україна.

— Значить, пластуни уже діють?

— З березня минулого року регулярно відбуваються щотижневі сходи гуртків, місячні збори. Пластуни Івано-Франківщини сходили Карпатські схили, побували на Дністрі, здій-

політехнікою та університетом вони стали організаторами Міжнародної конференції з проблем створення та використання україномовних комп'ютерних систем.

Це перша конференція такого масштабу: раніше дана проблема обговорювалась на кількох невеликих нарадах, в тому числі товариством українських інженерів Америки.

У роботі конференції взяли участь учені з різних регіонів України (Вінниця, Київ, Львів, Одеса, Полтава, Харків) а також з Канади і США. Виголошено понад 50 доповідей, виникало багато питань, точилися дис-

кусії. Конференція засвідчила, що українська мова все активніше застосовується в комп'ютерах, а створювана українська інформатика входить в структуру української культури і збагачує її.

Цікавий напрям співпраці

З публікацій зарубіжної української преси дізнаємось про те, що між

Українським університетом в Римі та Львівським державним інститутом прикладного та декоративного мистецтва започатковано цікаву співпрацю в галузі іконопису та художнього оформлення (йдеться про вивчення не лише надбань мистецтва, а й речей побутового призначення). Перші п'ятеро студентів і один викладач зі Львова вже взяли участь у двотижневих літніх курсах іконопису і церковного мистецтва в Римі.

Прес-служба товариства «Україна».

Новини

Комп'ютер вивчає мову

Такі різні організації, як інститут кібернетики ім. В. М. Глушкова і Товариство української мови ім. Т. Шевченка «Просвіта» знайшли спільний інтерес: разом з Науковим товариством ім. Т. Шевченка, Львівською

Учасниця художньої самодіяльності студентки філологічного факультету Галина ІЛЬЄВА.

Зимовий пейзаж.
Фото Юрія КУБИКА, Сергія БОРТОВА.

ФУТБОЛ

Фізмат поза конкуренцією

У складних погодних умовах завершився футбольний турнір на приз студентського профкому. Фінальний матч відбувся між першою і другою командами фізико-математичного факультету, що зайвий раз засвідчило про серйозне відношення до цього виду спорту у представників точних наук. Свій високий клас, знову ж таки, підтвердили п'ятикурсники Іван Антошко, Олександр Дзем'юк, Андрій Кичмей та інші. Їх команда перемогла своїх молодших колег з рахунком 4:2 і стала переможницею турніру. Проте і друга команда фізмату довела своєю грою, що в недалекому майбутньому вона претендуватиме на найвищі показники.

Необхідно відзначити, що традиційно основні конкуренти переможців — команда історичного факультету зійшла з дистанції ще у відбіркових змаганнях. Є очевидним те, що на факультеті досить несерйозно віднеслись до турніру. Це трохи знизило гостроту боротьби, але нітрохи не принижує ваги перемоги першої команди фізмату, яка, до речі, була оцінена студентським профкомом грошовою премією в розмірі 225 карбованців. Друга команда фізмату отримала 150 крб. Третє місце посіла команда філологічного факультету.

Вітаємо переможців турніру.
Наш кор.

Газета Івано-Франківського педагогічного інституту імені В. Стефанька.

Редактор Євген ГОРДИЦЯ

20 (107) 1 грудня 1991 року

Газета заснована 30 вересня 1988 року.

Виходить українською мовою.

ГРОМАДСЬКО-РЕДАКЦІЙНА РАДА

З. БЕРЕГОВСЬКИЙ, заступник директора школи-лабораторії ІУДПІ.

М. ГРИНЕР, відповідальний секретар.

О. КИСІЛЬ, студентка педагогічного факультету.

В. КОНОНЕНКО, ректор інституту, професор, член-кореспондент Академії педагогічних наук.

Н. ЛИСЕНКО, завідуюча кафедрою педагогіки і психології (дошкільної), доцент.

Л. ОСТАПОВА, студентка філологічного факультету.

І. ПІКУЛЯК, студентка історичного факультету.

С. ХОРОВ, старший викладач кафедри української літератури.

В. ХРУЩ, завідуючий кафедрою педагогіки і психології, доцент, голова обласного відділення Педагогічного товариства.

НАША АДРЕСА:

ЗАХОДЬТЕ — м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, 2 поверх, каб. 209, 209а.

ТЕЛЕФОН — 98.4.13, 98.4.41.

ЗАСНОВНИК — Івано-Франківський педагогічний інститут імені В. Стефанька.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Літописець — Н. Бандюк, верстальник — М. Недоступ, Г. Васильчук, фотомонтаж — М. Васильчук, А. Хованець, друкарі — Л. Черемисний, М. Васильчук.

Літературний редактор — кандидат філологічних наук З. Касаринин.

Науковий консультант — кандидат філологічних наук В. Полян.

Художній редактор В. Лукань.

Відповідальний за випуск — М. Грінер.

Газету віддруковано офсетним способом друку в Галицькій районній друкарні обласного видавництва.

м. Галич, майдан Різдва, 31.
Директор друкарні Д. Кульчицький.

Редакція газети «Педагог Прикарпаття» залишає за собою право редагувати і скорочувати текст.

Автори публікацій відповідають за добір, точність і об'єктивність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних даних, літературно-історичних, місцевих, географічних та інших відомостей.

Висловлені авторами думки можуть не збігатися з позицією редакції.

Виходить двічі на місяць форматом А3.8.

Серія ІФ № 048.

Рукописи, малюнки і фотографії не рецензуються і не повертаються.

Ціна 10 коп.

Тираж 2000 примірників.

Підписано до друку 30.11. 1991 р.

Виставка

Успіх

фотоаматора

У Києві проходила фотовиставка «Жінка в XX столітті», яку організувала Спілка фотохудожників України. Учасником виставки був і випускник філологічного факультету нашого інституту Іван Тиміньський. Він представив свою роботу «Ровесниці століття». Це його дебют на республіканському рівні.

Раніше Іван був учасником обласної фотовиставки, разом з викладачем нашого інституту Ярославом Мельником організував фотовиставку, прив'язану 50-річчю інституту.

«Фотографією я почав займатись ще в шкільні роки», — розповідає Іван. З тих пір з фотоапаратом не розлучаюся. Люблю фотографувати пейзажі і взагалі фіксувати ті миті життя, які ми інколи не помічаємо а фотографія дає нам цю прекрасну можливість».

Юліан ЯКОВИНА,
голова художньої ради народного фотоклубу «Обрій».

Фонд бібліотеки

РАДИМО ПРОЧИТАТИ

Це, в першу чергу, художня література. Викладачам та студентам радимо прочитати історичну прозу Кащенка А. «Зруйноване гніздо», Феденко П. «Вітер зі степу», Королеви Н. «Предок», Тельнюка С. «Яром-доліною», Рогового Ф. «Свято останнього млива», Пікуля В. «Честь имею», Артамонова В. «Василь III», Бахревського В. «Долгий путь к себе» Крумова Б. «Мак Ілюзій».

До збірки «Русский сонет конца XIX — нач. XX века» увійшли твори видатних російських поетів С. Есеніна, І. Северяніна, О. Мандельштама О. Одоєвцевої, М. Гумільова, О. Блока та ін.

У видавництвах «Правда» та «Советский писатель» вийшли збірки в риві та поем М. Цветаєвої. Передні статті під редакцією А. А. Саакяну та Е. Б. Коркіної знайомлять читачів з життєвим шляхом поетеси, допомагають краще зрозуміти її творчість. У збірник увійшли поеми «Сибір», «Крысолов», «Поэма конца», «Царь-Девиза» та ін., вірші з книжок «Вечерний альбом», «Волшебный фонарь», «Юношеские стихи», «После России». Твори М. Цветаєвої — це відображення світосприйняття, часу, історичних подій, свідком яких вона була, душевний стан поетеси. Шанувальникам творчості радимо прочитати цей збірник.

«Роман імператора» М. Палеолога знайомить читачів з життям російського царя Олександра II та княгині Орєвської.

Рекомендуємо познайомитися з науково-історичною літературою.

У книзі Котляра М. Ф. «Полководці Давньої Русі» відтворюється життя і діяльність видатних полководців Київської Русі — Олега Віщого, Святослава Ігоревича, його сина Володимира, Володимира Мономаха та його правнука Данила Галицького, героїчна боротьба давніх русичів за незалежність, зміцнення міжнародного авторитету своєї держави. Видання розраховане на учнів старших класів та ланцюгів.

У збірнику наукових праць АН УРСР «Секуляризація духовного життя на Україні в епоху гуманізму і Реформації» під редакцією Є. А. Гриніва досліджується процес становлення, розвитку вільнодумства на Україні. Висвітлюються такі елементи в духовній народній культурі, як вільнодумство, його прояв у звичаях і вірядах, народна космогонія. Розглядається вільнодумство і секуляризаційні мотиви в українській поезії (VII—XVIII ст.), а також міфологізм періоду Просвітництва та романтизму і в наступний період.

Для науковців, викладачів та студентів вузів, усіх, хто цікавиться історією розвитку вітчизняної культури. Державне видавництво України (Харків) випустило мемуари Ю. Тютюнника, хорунжого польської армії «З поляками проти України». Спогади Ю. Тютюнника — це не просто мемуари, це перш за все акт обвинувачення української еміграції й польської дипломатії, петлорівської армії, постаті самого Петлюри.

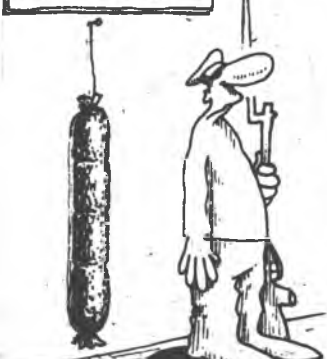
Довідково-бібліографічний відділ бібліотеки.

СМІЙТЕСЯ НА ЗДОРОВ'Я!

— А валюты у вас нет?

ПОСТ № 2

ВАШИ ТАЛОНЫ У НАС НЕ ДЕЙСТВИТЕЛЬНЫ!

